

KARIN LEDNICKÁ

PRVÝ DIEL

ŠIKMÝ KOSTOL

románová kronika strateného mesta
roky 1894 – 1921

*Fenomenálne dielo,
ktoré vás preniesie v čase
a priestore. Pre mňa jeden
z najsilnejších čitateľských
zážitkov uplynulej dekády.*
– Jozef Karika

AKTUELL

Karin Lednická
ŠIKMÝ KOSTOL

KARIN LEDNICKÁ

PRVÝ DIEL

ŠIKMÝ
KOSTOL

románová kronika strateného mesta
roky 1894 – 1921

AKTUELL

Dielo je autorsky chránené. Všetky práva, najmä rozmnožovať a rozširovať, rovnako ako právo prekladu, sú vyhradené. Žiadna časť tohto diela sa nesmie bez písomného súhlasu majiteľa autorských práv reprodukovať, spracovávať, rozmnožovať alebo rozširovať vo forme fotokópií, mikrofilmov a ani inými metódami použitia elektronických systémov ukladania do pamäte.

Karin Lednická: Šikmý kostol

Románová kronika strateného mesta, roky 1894 – 1921

Z českého originálu, ktorý vydalo vydavateľstvo Bílá vrána,
Ostrava-Svinov, Česká republika

Copyright © Karin Lednická 2020

All rights reserved.

Všetky práva vyhradené.

Translation © Tatiana Laliková 2023

Grafika obálky © David Pěch

Ilustrácia obálky © Kateřina Coufalová

Ilustrácia predsádok © Tereza Rossi

Foto autorky © Radka Homolová

Redakčne upravila: Kristína Stankovianska

Sadzba a zalomenie: Samuel Ryba – Design Ryba

Tlač: FINIDR, s.r.o., Český Těšín, Česká republika

Vydal AKTUELL vydavateľstvo, s. r. o., Bratislava, Slovenská republika

Slovak edition © AKTUELL 2023

ISBN 978-80-89873-56-2

Diel prvý
BARBORA

Barbora krivo došliapne a noha jej sklízne do brázdy napl-
nenej kalnou vodou, ktorú po sebe zanechala nočná búrka.

Zapotáca sa a skupinka na chvíľu zmeravie. Hľadá na ňu sedem
párov ženských očí a mlčky sa spytujú, či môže ísť ďalej. Barbora
skusmo zahýbe členkom, a keď ju nič nebolí, len kývne, cípom
sukne zotrie vyšplechnuté blato z lýtka a pokračuje v ceste.

Niet času na reči, rozprávanie uberá silu.

Skupina ôsmich žien a niekoľkých detí sa znovu vydá
na pochod.

Majú za sebou iba deň cesty, prvý zo šiestich. Musia ísť ďalej,
nezdržiavať sa zbytočnými prestávkami. Okolo nich sa ku všet-
kým obzorom rozlieva plochá hornosliezska krajina, okrášlená
prvým májovým týždňom. Na lúkach medzi poľami sa v raňaj-
šom slnku otvárajú púpavy a hlina ešte stále trochu vonia jarou,
ale ostré slnko z nej v priebehu niekoľkých dní tú vôňu vytiahne.

Ak bude páliť ako včera, možno ešte pred spiatočnou cestou
púpavy zbelejú, napadne Barbore, ale vzápätí si takéto duma-
nie zakáže. Ani na dumanie nie je čas, poletujúce myšlienky
uberajú na pozornosti a sústredení. Človek potom ľahko urobí
zlý krok a hneď má topánku plnú blata.

Keď budú odpočívať, skúsi to vyčistiť trsom trávy.

Barbora, upokojená vidinou skorej zmeny k lepšiemu, pridá
do kroku.

Jej mierne zrýchlené tempo rozfňuká štvorročnú Barku. Dievčatko ešte včera šliapalo statočne, ale v noci ju zobudila búrka, a tak je teraz nevyspaté a mrzuté. Pri minuloročnej ceste tiež fňukala, spomína si Barbora, ale nie až toľko. Niet pochyb, čím je spôsobený ten rozdiel – vlani mohla vziať dcérku na ruky a aspoň chvíľami ju niesť. Tento rok ju niesť nemôže, lebo má v bruchu dieťa. Je v piatom mesiaci.

Niekoľko uplynulých týždňov Barbora doma zvažovala, či sa má v požehnanom stave vôbec do Wieliczky vybrať. Tehotné ženy vždy zostávali doma; tak znelo odveké pravidlo. Kedysi sa dokonca ani deti na cestu nebrávali. To však bolo v časoch, keď sa po soľ chodievalo oveľa húfnejšie než dnes. Polovica rob z dediny vtedy zostávala doma a strážiła decká tým, ktoré vyrazili na cestu. Potom sa vystriedali. Dnes je ale všetko ináč.

Tento rok sa ich vypravilo na cestu už len osem. Keby sa rozdelili, išli by iba štyri a to by mohlo byť nebezpečné. Tak či onak, tradícia solných pútí pozvoľna odumiera. Týždenná štrapácia nejednu Karwinčanku odradila. Okrem toho chlapi zarábajú v bani viac než pred rokmi, a tak zisk z predaja prinesenej soli nie je pre rodinné hospodárenie takým významným prínosom, ako bol kedysi.

Ale stále sú to peniaze navyše.

Človek nikdy nevie, kedy sa mu budú peniaze navyše hodiť.

Hlavne keď pod srdcom nosí ďalšie dieťa.

Preto sa Barbora odhodlala ísť; preto si tohoročnú solnú púť u svojho muža žadonivo presadila. Je predsa dobrá gazdiná a ako taká dokáže myslieť na zadné vrátka. Je silná a dobre stavaná, zvládne to. Všetky predchádzajúce tehotenstvá prekonala bez najmenších problémov, dokázala sa postarať o domácnosť aj o gazdovstvo. Prečo by teda nemala zvládnuť týždenný pochod?

Nespočetnekrát zopakovala svojmu mužovi všetky dôvody, pre ktoré sa musí na solnú púť vydať.

Nakoniec súhlasil.

Radostne ho vtedy objala.

Zato teraz neradostne kráča s topánkou plnou blata.

„Františka!“ zavolá na dvanásťročnú dcéru, ktorá ide úplne vzadu v skupinke starších detí.

„Áno, maminka?“

„Poď na chvíľu niešť Barku, potrebujem si odpočinúť.“

Františka sa prepletie cez sprievod, vezme sestričku do náručia a chlácholivým hlasom sľubuje: „Až zastavíme, uvijem ti venček z púpav, aby si bola pekná.“

Menšie dievčatko sa poteší a upokojí sa.

Barbora pohľadom pohladí obe dcéry a potom si napravi popruhy na noši. Keď ju vo Wieliczke naplní soľou, bude chôdza ešte náročnejšia. Ťarcha nákladu jej starosti nerobí; Barbora je na telesnú námahu privyknutá. Oveľa viac sa obáva iného trápenia – pot, ktorý steká po chrbte, nasiakne do prútia a od neho navlhne aj soľ. A práve v tom okamihu sa začne najväčšie utrpenie: pot zmiešaný so soľou rozleptá kožu na chrbte, tá začne po troch dňoch až do krvi mokvať a bude ju treba dobré dva týždne mazať masťou z hojivých bylín, aby sa zotavila.

Všetky roby si tým prejdú. Lepšie než ktokoľvek iný poznajú príslovie o sypaní soli do otvorených rán, veď sa väčšina z nich vydáva do Wieliczky každý rok. Vždy začiatkom mája, keď už je teplo, ale ešte nenastali prudké horúčavy. Tento rok ich počasie zradilo. Slnko praží ako v júli a včera dokonca privolalo búrku. Našťastie ich zastihla až začiatkom noci, keď už boli ukryté pod strechou stodoly. Niektoré deti stáli vo vrátnach a pozorovali blesky, až kým ich matky krikom nezahnali dovnútra, aby sa menej statoční chlapi a dievčatá nebáli.

Sedliak, ktorý ich nechal v noci na dnešok u seba prenocovať, patril k tým láskavejším. Dokonca prikázal čeladníkovi, aby im do stodoly nanosil dve vedrá vody a deťom nechal priniesť džbán čerstvo nadojeného kravského mlieka. Div že sa nepobili o to, ktoré sa napije skôr. Sladké mlieko je pre ne vzácnosť, doma pijú kozie, kravu by v kolónii nebolo kde pásť.

Večerná búrka sa prehnala, ale za ňou prišla druhá, nočná, hrozivejšia. Hromy duneli priamo nad stodolou a na strechu zúrivo búšili obrovské kvapky dažďa. Nič z toho však nezabránilo utrmácanej Barbore upadnúť do tvrdého spánku. Prikrytá huňou, ktorú si rovnako ako ostatné ženy priniesla v noši, zaľahla na seno a z každej strany k sebe pritúlila jednu dcéru. Noci sú ešte chladné, musia sa zohriať navzájom. Zaspala skôr, než si stihla uvedomiť, ako minuloročné seno páchne zatuchlinou. Vôbec nepočula, že Barka v noci vzlykala od strachu, o tom jej ostatné povedali až ráno.

Zo senníka zliezali s východom slnka. Sedliak im dovolil nabráť vodu zo studne a dohodol so Žofiou, koľko soli mu za obe prenocovania budú musieť na spiatočnej ceste dať.

„Ten si nechal zaplatiť aj to mlieko, čo dal včera deckám!“ hundrala Žofia, len čo vyšli zo statku.

A hundre ešte stále, ale to je jej podobné. Je najráznejšia z celej kolónie, dokonca aj doma vládne pevnou rukou, až sa občas jej mužovi v hostinci vysmievajú. Nikdy sa nedá oklamať, a preto je to pri každej ceste do Wieliczky práve ona, kto vyjednáva so sedliakmi. Prenocovanie na ceste tam, prenocovanie na ceste späť. Za nocľahy zaplatia pri návrate dohodnutým množstvom soli.

Barbora by sa takej úlohy bála, hanbí sa rozprávať sa s cudzími. Potrebuje človeka spoznať predtým, ako sa s ním dá do reči. Aj tú novú, ktorá si v zime vzala Antona Siwka, si ešte stále skôr oľukáva, než aby si ju pustila k telu. Stretávajú sa už niekoľko mesiacov v obchode aj medzi chalupami, ale stále si nevymenili viac než hanblivý úsmev a zdvorilý pozdrav.

Vyhľadá ju očami v zástupe kráčajúcich žien. Nie je to ťažké, lebo Siwkova žena má na hlave uviazanú sýtomodrú šatku s červenými kvetmi. Ide sama na kraji skupiny, k nikomu sa nepridružila a nikto sa nepridružil k nej, jej noša žiari medzi ostatnými novotou. Akiste si ju kúpila u košíkára na túto solnú púť. Keď dorazia naspäť domov, noša už bude trochu sčernetá vsiaknutým potom a prachom z cesty.

Julie Siwková je jediná, ktorá so sebou nevedie deti. Alebo nenesie. Drobci, ktorých nohy by ešte dlhú chôdzu nezvládli, trávajú pochod uviazaní v šatkách na bruchách matiek. Neberie sa na nich žiaden ohľad a prestávky sú zriedkavé; prebalovanie by iba zdržiavalo už aj tak pozvoľné tempo. Obsah plienok presakuje cez uviazané šatky a aj cez látku materských šiat a zostane tam až do budúcej prestávky, keď sa ženy pokúsia odev aspoň trochu preprať. Zväčša je to však márne úsilie; matky detí v ranom veku mávajú po solnej púti kožu na chrbte spálenú od soli a na bruchu od moču. Tak to je. Tak je treba sa s tým zmieriť.

Cesta sa prudko stáča doprava a za zákrutou sa pred očami objaví borovicový les, ktorého kraj zdoobia biele kmene briez. Snáď Žofia zavelí na odpočinok, veď už idú niekoľko hodín, praje si v duchu Barbora. Rada by si na chvíľu užila tieň a vyčistila vnútrajšok topánky od blata, ale netrúfa si požiadať o prestávku, aby nevyzerala ako slaboch. Múdro si šetrí ohľady ostatných na spiatočnú cestu, keď bude unavenejšia o tisícky našliapaných krokov.

Nechce zdržiavať. Vie, že na každú zo žien doma čaká muž, ktorý sa v čase solného pochodu musí okrem vlastnej práce postarať aj o základný chod domácnosti. Tak sa to deje v lepšom prípade. V horšom prípade muž doma nerobí nič, lebo si čas manželkinej neprítomnosti kráti popíjaním. Barbora presne vie, ktoré ženy zo skupiny trápí tento strach. Aj nezasvätené oko ich dokáže ľahko rozpoznať – kráčajú najráznejšie, pery majú vzdorovito zovreté a v očiach sa im leskne obava z toho, čo ich po návrate doma asi čaká.

Františka však nič z toho nevníma; dvanásťročná duša nevie nič o obavách dospelých žien. Nesie na rukách sestričku, usiluje sa byť svojej matke čo najviac nápomocná, ale nevydrží to dlho. Jej stále ešte detské ruky začnú rýchlo podliehať tej ťarche, nie sú na takú námahu spôsobené.

„Maminka, už nemôžem, musím Barku postaviť.“

Barbora vzdychne, lebo vie, že Barka začne okamžite znova fňukať. V tomto odhade sa nemýli, prvý prejav náreku dievčatka zaznie už po niekoľkých krokoch. Všimne si niekoľko pohľadov spod zdvihnutého obočia, ktoré fikajúca Barka vyvolá a znovu si povzdychne. Možno v tomto roku skutočne nemala do Wieliczky chodiť, zapochybuje na chvíľu. Veď si mohli soľ kúpiť v obchode, aj keď je tam tak nehorázne drahá. Lenže na druhej strane – kto vie, čo bude na budúci rok. S tromi deťmi sa pôjde ešte horšie a možno nebude môcť vyraziť vôbec. Nie, dobre sa rozhodla, keď sa vydala na cestu aj samodruhá. Vydrží to, má pevnú vôľu. Prinesie domov soľ na dva roky vopred, ako sa s Pawlem dohodli, aby na budúci rok nemusela ísť.

Napriek všetkému prácne vydolovanému odhodlaniu však cíti, ako jej zase začínajú opúchať nohy a v zablatenej topánke sa tvorí pluzgier.

„Žofia!“ zavolá na statnú postavu v čele skupiny. „Potrebujem si odpočinúť.“ „Nevydržíš ešte chvíľu? Tu nie je žiaden tieň.“

„Môžeme sa vrátiť kúsok k tamtomu lesu,“ ukáže Barbora dozadu, ale vie, že s tým nebude nikto súhlasiť.

Tiché reptanie potvrdí jej domnienku.

„Nie, vracat sa nebudeme. Musíme ísť ďalej. Pri najbližších stromoch zastaneme. Dovtedy musíš vydržať.“

„Dobre,“ šepne Barbora a ďalej kladie nohu pred nohu a hľadá len na zem, aby ju netrápil pohľad na cestu, ktorá sa až k obzoru vinie rovinatou krajinou, posiatou iba zhlukmi kríkov, ktoré neposkytnú dosť tieňa, aby stáli za zastavenie.

Dostatočne veľká remízka sa objaví až o hodnú chvíľu, kedy už je jasné, že pluzgier sa nalial a praskol. Barbora sa vyzuje a prezerá si krvavú ranu na päte. Ako s týmto pôjde ďalších šesť dní? Do očí sa jej začnú tlačíť slzy. Nahnevane ich potlačí. Predsa nebude smokliť. Taká ona nie je!

„Ukáž,“ ozve sa nad ňou. Barbora vzhliadne a uvidí tvár Siwkovej. Zo všetkých rob prišla na pomoc práve ona? A možno to nie je až také prekvapujúce, pretože na rozdiel od ostatných

je na ceste do Wieliczky po prvý raz a ešte ju nepoháňa túžba mať to pre tento rok rýchlo odbavené.

„Vyčistím ti to,“ povie Siwková, vytiahne zo svojej novotou žiariacej noše čutoru s vodou a začne prstom vymývať blato z rany. „Skúsím nájsť skorocel, nechaj to zatiaľ obschnúť,“ povie potom, keď na päte zostane už iba čistá krvavá plôška a Barbora je vďačná, taká vďačná nielen za samotné ošetrenie, ale aj za tých pár chvíľ odpočinku navyše, ktoré si starostlivosť o boľavú nohu vyžiada. Vystaví ranu vánku, ktorý našťastie začína povievať, šklbe okolité trsy trávy a usiluje sa nimi odstrániť špinu z vnútra topánky.

Ide to ťažko, lebo blato za teplého dňa už uschlo a na stvrdnutý prísusok tráva nepostačuje. Očami hľadá v tráve konárik, ktorý by jej preukázal lepšiu službu, ale nič nenachádza, a tak si na pomoc privolá aj Františku. „Prines mi niečo, čím to blato vyškriabem,“ požiada a pár okamihov bojuje s vnútornou nespokojnosťou so sebou samou. Toľko ľudí zamestnávam! nadáva si v duchu. Hrdosť a lakomstvo mi nedovolili si odriecť tohoročnú cestu a teraz tu sedím a nechávam sa obskakovať ako nejaká panička.

Barbora dokáže byť na seba prísna, toto umenie ovládala už ako malé dievča.

Teraz však nemá dosť síl na seba prísnosť. Sedí na tráve, opiera sa o kmeň jelše a čaká na Siwkovú. Snaží sa pohľadom vyhýbať ostatným ženám. Je jej jasné, že sa na ňu hnevajú, pretože zdržiava. Byť na ich mieste, tiež by sa hnevala. Každá to chce mať čo najskôr za sebou a byť doma, kde každým dňom neprítomnosti gazdovstvo pustne. Chlapi musia hlavne fárať. Domácnosť a záhradu už poriadne nezvládnu, zostane po nich vždy hromada nedorobkov. A okrem toho je tu iné dôležité pravidlo: nesmie sa zmeškať nedeľná Omša Svätá. Po soľ sa podľa tradície vyráža, len čo farár v nedeľu dopoludnia vyprevadí z kostola, a potom treba ísť tak rýchlo, aby boli naspäť najneskôr v predvečer ďalšej omše. Ale keď budú takto posedávať, možno to nestihnú. Barbora zdržiava.

Cíti sa mizerne, na tele aj na duši.

Radšej zatvorí oči a počúva, ako nad poľom spievajú škovránky.

Najradšej by bola doma, pokojne by oželela ušetrené peniaze. Alebo by si aspoň ľahla a chvíľu spala. Ale nie je doma a spať nemôže. Čert aby to vzal!

Aspoň že tie škovránky tak krásne spievajú.

„Daj sem tú nohu,“ ozve sa do vtáčieho štebotu ľudský hlas. Siwková prichádza naspäť a v dlaniach drví niekoľko listov skorocelu. „Vtlačím šťavu do rany a potom to obviažem šatkou, nech sa rana v topánke viac neodiera. Čoskoro sa to zahojí, uvidíš.“

„Ďakujem, si láskavá.“

„Ále, aká láskavá, prosím ťa. Daj to sem.“ Barbora sykne, keď Siwková vtlačí rozdružené skorocelové listy do rany. Prudká bolesť našťastie trvá iba chvíľu a zmení sa na znesiteľný tlak. „Tak, a teraz ti to zaviažem,“ povie Siwková a vytiahne zo svojej novoty žiariacej noše šatku, do ktorej má zabalený chlieb, aby cestou neokoral. Chvíľu na šatku mlčky hľadí. Keď ňou obviaže nohu, bude vrstva látky príliš hrubá a topánka bude tlačiť. Obe ženy si to uvedomia v tej istej chvíli. A kým sa Barbora nadychuje, aby obvaz odmietla, Siwková šatku mávnutím rozvinie, vloží si jej okraj medzi zuby a šklbne. V okamihu jej z úst visí franforec látky. „Tak, teraz už to bude akurát,“ vyhlási spokojne a pustí sa do práce.

„Okorie ti chlieb, keď ho nemáš do čoho poriadne zabaliť,“ prehovorí Barbora s údivom v hlase, až to znie ako otázka.

„Veď mám zdravé zuby. Tých pár dní to vydržím. Ty teraz tú *handerku* potrebuješ viac.“

Barboru od dojatia pália oči. Nie je zvyknutá, aby sa o ňu niekto tak láskavo staral. Siwková pomôže Barbore na nohy a prvých pár krokov ju podporiera. „Pôjde to?“ spýta sa a podvedome vníma, že rovnaká otázka je vpísaná do šiestich párov ženských očí pod stromami v remízke.

„Pôjde.“

Ako na povel sa začnú zdvíhať aj ostatné. Ženy zvolávajú deti, ktoré sa hrajú na lúke a vracajú sa len veľmi neochotne. Vedia, že ich čaká niekoľko hodín chôdze, po ktorých budú odmenené obedňajšou prestávkou, keď dostanú krajec chleba, kus syra a mrkvu na chrúmanie.

Medzi poslednými prichádza z lúky aj Františka s Barkou.

„Maminka, prepáč, že ti nesiem ten konárik až teraz. Musela som Barke uviť ten venček. Sľúbila som jej to. Snáď bude rýchlejšie šliapať, keď ho bude mať na hlave.“

„Snáď,“ prisvedčí Barbora. „Topánku vyčistím pri ďalšom odpočinku, teraz mi to Julka obviazala. Ešte sa napite a môžeme ísť.“

„Julka je pani Siwková?“ uistí sa Františka.

„Je,“ prisvedčí matka a vymení si so svojou dobrodinkou úsmev.

Potom už je čas vyraziť.

Sprievod ukrajuje ďalší diel z dlhej cesty.

Barbora a Julka kráčajú vedľa seba a tak to zostane až do konca.

Naspäť do Karwinej dorazili v sobotu, keď sa už začínalo stmievať. Barbora horko-ťažko prepletala nohami a modlila sa, aby vôbec došla. K bolesti opuchnutých nôh sa presne podľa predpokladu pridalo aj štipanie rozodratého chrbta. S tým všetkým už vopred počítala. Strach jej ale naháňali krčce v bruchu, ktoré sa objavili predchádzajúce odpoľudnie a stále silneli.

S dlaňami priloženými na vypuklinu, v ktorej nehybne spalo jej nenarodené dieťa, odmeriavala cestu krok za krokom a ďakovala Bohu za Julkinu starostlivú opateru. Spočiatku ešte brala Julka vyčerpanú Barku na ruky, ale potom to už nebolo treba, pretože dievčatko akoby vycítilo, že s matkou je zle a prestalo fňukať. Od Bielska neprehovorilo jediné slovo a s hlavou sklopenou sledovalo svoje nohy, ako sa mihajú na prašnej poľnej ceste.

Aj ostatné roby pochopili, že Barbora siahla na dno svojich síl, a väčšina z nich sa už pohrdavo neuškrňala a ani nezdvíhalo obočie, keď prostredníctvom Julky požiadala o chvíľu na odpočinok.

Len čo minuli Fryštát a od domova ich delila už len slabá hodinka chôdze, časť žien sa od skupiny oddelila a pridala do kroku, aby sa mohli doma čo najskôr pustiť do práce. Nabráť vodu zo studne, zohriať ju na kúpeľ. Týždenný pochod im pokrýl sukne vrstvou blata a prachu, vlasy sú rozčuchané a telá páchnu sedemdnovým potom. A potom ten chrbát! Stuhnutý, začervenaný, boľavý, volajúci po hojivej masťi.

Barbora sa vlečie na konci skupinky oneskorencov. Julka ide vedľa nej a s narastajúcou obavou pozoruje ruky na priateľkinom bruchu. Prsty, pôvodne iba zľahka položené, sa skrútili a zbeleli im kĺby, akoby sa usilovali dohovoriť dieťaťu vo vnútri, že má zostať, kde je, že ešte neprišiel jeho čas.

„Františka, vezmi Barku a utekajte napred,“ vyzve Julka obe dievčatká, keď je už kolónia na dohľad. „Povedzte ockovi, že prideme čo nevidieť.“

„Áno, pani Siwková,“ prisvedčí Františka, berie za ruku mladšiu sestru a rozbehne sa s ňou k domovu.

„Vydrž ešte,“ podopiera Julka ženu, ktorú šesť mesiacov ľahostajne míňala na ulici a štyri dni ju považuje za priateľku. Človek nikdy nevie, čo ho s druhým zblíži.

„Bára!“ ozve sa mužský krik.

Pawel im beží naproti, nedočkavo, skoro zúrivo.

„Barunka moja,“ volá už tichšie, keď sa k obom ženám priblíži na niekoľko krokov. „Devušky mi všetko povedali.“ Berie ženinu poplavú tvár do dlaní a v očiach má strach. Potom sa obráti k Julke: „Unesieš ešte aj Barborinu nošu?“

„Unesiem. Čo by som neuniesla?“

„To je dobre.“ Pawel dá dolu popruhy z pliec svojej ženy, podá nošu Julke a berie Barboru do náručia. „Už si doma, už je dobre,“ zašepká jej do ucha chlácholivým hlasom.

Barbora prikývne a nechá sa odniesť domov, vyzliecť a uložiť do postele.

A spí.

Husia nôžka, mesiačik, vres, drabinka, materina dúška.

Odvar v maľovanom hrnčeku vonia ako letná lúka.

Pawel nasaje do nosa paru z bylínok a nesie hrnček k posteli, v ktorej spí jeho žena.

Po omši mu Julka Siwková podala plátenné vrecúško s bylinkami. „Uvar jej z toho čaj, pomôže udržať dieťa.“

Prekvapila ho tým gestom, pretože za celý polrok, čo sa do kolónie prisťahovala, neprehodila s nikým takmer ani slovo. Aký išiel, takú našiel, hovorili ľudia, pretože aj Siwek je odjakživa na reči skúpy, s nikým sa dvakrát nedruží a do hostinca zájde iba výnimočne, to radšej doma popíja sám.

Cestou do Wieliczky sa ale medzi Barborou a Julkou niečo udialo. Pawel ešte nevedel, čo presne to bolo, ale bezpochyby to bolo dobré. Postarala sa, priviedla mu ženu domov. A priniesla na omšu bylinky. Dobrá žena.

Vzal od Julky zrebné vrecúško a úprimne poďakoval. Barbora tvár, ktorú včera uvidel, bola pokrivená od únavy a bolesti. Ten pohľad ho vydesil. V takom zbedačenom stave svoju ženu nikdy predtým nevidel. Keď ju potom zobral do náručia, zdala sa mu bezvládna ako handrová bábika, ktorú ušila Fanyne na hranie. Zaspala, len čo jej vyzliekol zablatené šaty a z nohy odmotal zakrvavený zdrap látky. Rana na päte nevyzerala pekne, ale oveľa väčšiu obavu vyvolávalo v Pawlovi Barborino zdurené brucho, stvrdnuté na kameň.

Ráno vzal deti a odišli na omšu bez nej. Spánok je najlepšia medicína. Tak to vravievala jeho maminka, a presne tak to teraz hovorí on svojej žene, ktorá mu dala tri deti a čoskoro mu dá aj štvrté, ak sa nestane niečo zlé. Všetky jeho modlitby toho rána smerovali k tomu nenarodenému.

Vyčíta si, že súhlasil s jej cestou do Wieliczky. Mal jej to vyhovoriť. Nemal podľahnúť jej tvrdeniu, že na budúci rok jej dá solná púť oveľa viac zabráť, pretože malé nebude mať ešte ani rok a ona ho bude musieť celú diaľku niesť v šatke na bruchu. Mal mávnuť rukou nad jej výpočtami, koľko stojí soľ vo Wieliczke a koľko tu. Veď by to zvládli, keď už teraz má Karel štrnásť a môže fárať. Nezarába síce veľa, ale aj to málo je v rodinnom hospodárení poznať.

Mal urobiť čokoľvek, hoci jej tú cestu aj zakázať, ale neurobil nič. Podľahol ženskému naliehaniu a teraz tu stojí s horúcim hrnčekom, uprene na Barboru hľadí a bojí sa ju prebudiť.

Už vyzerá trochu lepšie. Spánok vymazal popolavú farbu z líc a nahradil ju obyčajnou bledosťou. Koža sa však stále matne leskne, ako keby bola z vosku. Popraskané pery pripomínajú pôdu za suchého sparna. Pramene čiernych vlasov sú schlpené a plné prachu, aj za oblúčikmi nechtov vidno čiernu špinu. Pawlovi sa zovrie hrdlo. Posadí sa na kraj postele a pravou rukou pohladí Barboru po čele. Tá bez pohnutia niečo zamrmle a spí ďalej.

„Nesiem ti medecínu,“ povie Pawel, ale ani zvuk jeho hlasu nedokáže Barboru zobudiť.

Položí jej ruku na brucho, aby zistil, či je stále rovnako tvrdé ako včera. Zdá sa mu, že trochu zmäklo, a to ho upokojí. Mlčky sedí a znovu sa modlí.

Odo dverí k nemu doľahne šramotivý zvuk. Obzrie sa a vidí všetky tri deti, ako sa do neho vpíjajú spýtavým pohľadom. „Nezomrie maminka?“ spýta sa Barka, pretože jej štvorročné ústa sa ešte neboja klásť také otázky.

„Nezomrie,“ odpovie duto Pawel a nechce na tu možnosť ani pomyslieť.

Veď čo by si bez Barbory počali? Už len tých pár dní, keď bola na ceste, sa mal čo obracať. Snažil sa zastať všetku ženskú prácu, bez ktorej sa nemohli zaobiť, kde to bolo možné, bral si na pomoc Karla, ale všetko im trvalo strašne dlho a výsledky boli

vždy neumelé a kostrbaté. Podlaha zametená Barborou je vždy nejaká čistejšia, riad po umytí nezostáva mastný a voda pri varení zemiakov málokedy vykypí. Len do prania pracovných nohavíc nemal odvalu sa pustiť, to odložil na nedeľu pre Barbaru.

Pre Barbaru...

Na nedeľu.

Ježiško, veď zostali špinavé!

„Františka, poď ku mne,“ privolá si pohybom ruky staršiu dcéru a polohlasne žiada: „Vezmi si koryto a rumpľu, zohrej vo veľkom hrnci vodu a vyper nám s Karlom *galaty*, nech máme zajtra v čom ísť do roboty. Urob to hneď, nech stihnú uschnúť. Nerád by som ich dosúšal ráno na sebe.“

„Áno, tatíčko,“ šepne Františka a odchádza splniť úlohu. Pawlovi sa zdá, že ide rada. Ako keby jej vyhládka zmyslupného zamestnania poskytla úľavu. Alebo možno vítanú zámienku, aby mohla odísť z kuchyne, kde leží jej chorá matka?

Vlastne niet sa čo diviť. Ktoré decko sa chce pozerať, ako maminka trpí?

Žiadne, rozhodne sa v duchu Pawel a pošle Karla naštiepať drevo a Barku s kozou na pašu.

Sám ďalej sedí na posteli a hľadí na svoju ženu. Bezmocnosť a strach mu zovrú ruky do pästí. Zuby sú zaťaté, pery zomknuté, dych prerývaný. „Barunka,“ zaprosí po predlhej chvíli, keď už to čakanie nemôže vydržať. „Barunka, prosím ťa, zobuď sa.“

Tentoraz tón jeho hlasu doputuje až do Barborinej hlavy a preruší spánok.

Čerstvo prebudená Barbora zažmurká viečkami a otvorí oči. Chvíľu strnulo hľadí do priestoru, než jej zmátožená myseľ rozpozna, kde sa nachádza. Kuchyňa? Moja kuchyňa? Pendlovky na stene, prasknutá kachlička na peci, obrázok na stene medzi oknami visí trochu nakrivo.

Telom jej pretečie vlna chvejivej radosti. Už si doma, už je dobre, vybaví si slová svojho muža zo včerajšieho večera. Zlatý Pawel, taký mal o ňu strach! Barbore sa z hmly spomienok